

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMANUL

REDACTIA
 și **ADMINISTRATIA**
 Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la admni-
 stratie.
 Multumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.

Reforme noi.

— Articol din afară. —

De multe ori și la multe popoare a stagnat progresul cultural, social și economic, în viața multor națiuni întâlnim eclipse nelămurite, dar înaintarea generală niciodată n'a suferit o sfidare mai hotărâtă ca acum, niciodată nu s'au prăbușit atâtea instituții ridicate prin sudori de sânge, câte se vor prăbuși în vârtejul îngrozitor, ce a cuprins bătrâna Europă. N'a ajuns cumpăna să se incline într-o parte ori alta și trosnesc din încheeturi așezăminte ridicate pe baze șubrede, se clatină din temelii statuele zeităților false proslăvite până ieri, se dărîmă zidurile de tărie ce apărau cu cinctura lor de fier interesele anumitor clase. Și cei cari își simțesc slăbiciunea proprie, cari prevăd că nu au baze destul de tari pe cari să așeze edificiul măreț al fericirii generale, ce se așteaptă după trecerea uraganului, ce în pornirea-i nebună răstoarnă totul, își văd din bună vreme de organizări și reforme noi pe baza principiilor solide, ce s'au dovedit destul de rezistente în actualul cataclism, care e negarea absolută a ori cărui progres.

Corifeii Germaniei din experiențele zilei de azi făuresc temelile sănătoase ale viitorului imperiu; raționaliștii atești ai Franței de ieri se abat dela calea urmată în trecut, care i-a dus la Sedan, la toate popoarele peste tot se observă o febrilitate pentru pregătirea viitorului. Măsurile acestea de precauțiune ce le iau popoarele civilizate pentru apărarea, consolidarea și continuarea progresului ce s'a operat în toate ramurile vieții lor publice,

care e o moștenire sfântă a lor din moși strămoși, ce nu se poate pierde, fiind ceva spiritual, iar nu material de care să se poată atinge vitregia timpului nu ne pot lăsa nici pe noi indiferenți. Viața noastră publică încă reclamă reforme și organizări corespunzătoare timpului. Dar o reformă ce nu se poate amâna fără surprize neplăcute ni se impune în mod imperativ: reformarea religioasă a poporului dela sate, care se prepune tuturor reformelor nebuloase și inutile. E știut că poporul nostru dela sate în ce privește starea lui religioasă-morală e într'o fază de trecere dela bugomilismul superstițios medieval, la adevărata cultură religioasă. Sublimele principii ale religiei creștine încă nu s'au infiltrat atât de adânc în conștiința lui încât să se reflecteze în fapte și să-i fie călăuză sigură în viața morală. Funcțiunile noastre liturgice atât de frumoase și ca formă externă sunt privite cu mult indiferentism. Faptul că participă mulți la serviciile dumnezeiești se datorește mai mult obiceiului, decât înțelegerii acțiunilor simbolice. Sunt rare locurile unde preoțimea și-a dat silința să explice funcțiunile sacre și broșura publicată de „Asociațiune” în lipsa unei concepții mai înalte despre cultul divin a produs mai mult confuzie decât lumină. În toate locurile apoi sunt nenumărate superstiții și datini deșerte, frumoase ca manifestări estetice, studiate din multe puncte de vedere, numai din punct de vedere religios nu, cu toate că cele mai multe nu sunt „deșerte”, ci sunt pline de erzie și doctrine contrare moralei creștine. La toate acestea să mai adaugem abuzurile și indiferentismul unor preoți fără chemare și tabloul e din cele mai nefericite. Cultura nu-l poate înfrumșa,

căci nici în privința aceasta nu stăm așa de strălucit, cum ne place să credem și cum s'ar părea din sforțările ultimilor ani. S'a cheltuit multă energie, intelectualii au arătat multă bunăvoință față de o chestie atât de importantă, rezultatele însă nici pe departe nu corespund jertfelor enorme ce s'au depus. Acțiunea pornită de „Asociațiune” sprijinită de toată românia, încercările sporadice ale singuraticilor oameni de bine presupuneau un grad mai înalt de dezvoltare, o dispoziție aptă pentru primirea științei ce într'un moment de sfântă însulețire, voiau să o toarne cu o măsură prea mare, ceea ce lipsindu-ne, rezultatele obținute sunt nemulțămitoare. Adevăruri crude, dar absolut evidente și nu reclamă o clarificare mai lămurită, o tratare per longum et latum.

Prin o reformă radicală religioasă însă s'ar putea obține rezultate remarcabile și pe terenul cultural. Numai reforma religioasă poate să ne aducă și reforma culturală economică pe care vom zidi palatul fericirii noastre viitoare. Biserica ne-a conservat ca neam deosebit cu limbă și istorie deosebită în această țară, ea ne-a dat cultura ce o avem azi și tot prin biserică vom ridica viitorul neamului nostru.

Noi suntem de credința, că e mai de mare însemnătate pentru existența neamului întărirea în credință, alipirea de acest tezaur strămoșesc, care le-a dat atâta tărie și curaj înaintașilor noștri în luptele lor pentru limbă, lege și neam și care face tăria și eroismul soldaților noștri.

De aceea ne bucurăm din inimă de intenția preoțimei accentuată de I. P. S. I. Mețianu în discursul de deschidere al sinodului,

Sonet.

*Crăiasă peste ingeri și regină,
Răsai din zarea plină de lumină.*

*Coboară blând privirea-Ți adorată
Spre-acest norod ce tainic Ți se'nchină,
Cu bunătațea Ta neștrămutată.*

*Privirea Ta ni-e scut și întărire,
Redă-ne-a vieții d'albă primăvară
Din cerul Tău cel plin de strălucire.*

*Fii adăpost și îi-ne mântuire:
Marie stântă, pururea fecioară.*

Bistrița,

EMIL A. CHIFFA.

Chipuri din războiu.

Ave Caesar!...

V.

— În fața unei statui. —

Garnizoana regimentului nostru se află și azi în orașelul românesc din apropierea graniței.

În micul parc din preajma cazărnilor, cu ochii ațintiți spre granița de răsărit a țării, mai mult melancolic decât hotărît — stă statuia de bronz a împăratului, a bătrânului și slăvitului împărat, căruia poporul nostru cu atâta smerenie i se închină și de atâtea decenii îi cere dreptate....

O stâncă marmoree i se ridică la spate, deasupra capului, iar de dreapta și de stânga câte un leu, așezat pe labe vigilente, simbolizează credința și curajul cu care au apărut și apărat granițerii pe înălțatul împărat. Mai sunt și câteva trepte cari suie până la cîmele de bronz ale statuii; poate că vor avea și acestea vre-o însemnătate....

Aci, în parcul pe atunci încă înflorit, în dosul statuei și-au reînviat jurământul către tron cei dintâi ai noștri, cari au plecat pe câmpul de luptă. O mare de chipie sure împodobite cu brad și înfipte în vârful armei, se agitau în aer, că-

teva zile de-arândul, zile senine de vară prevestitoare de înfricoșată furtună.

Din mii de piepturi ieșea răcnetul: Să trăiască! Ura! Vivat! — strigăte cari te îndeamnă să trăiești, în alte vremi, iar acum răsuna atît de straniu de te înfiorau ca suflul morții. Era explozia sentimentelor înăbușite, cari de veacuri tindeau să se manifeste în vre-o direcție, și acum direcție era numai una....

Copacii bătrâni din împrejurimi s'au cutremurat și au lăsat să sboare strigătele războinice, cari de sigur au pătruns tăria cerurilor, dar s'au izbit de șirul munților din zare, de unde s'au întors cu aripile frante, răsunetele desnădăjduite — și statuia a rămas nemișcată....

Apoi rînduri-rînduri am trecut, de astădată pe dinaintea statuei, cu pasul apăsat, cu fața căutând la dreapta, plecând pe calea cea din urmă, la gară, de unde ne-a vărsat trenul de-a dreptul pe câmpul de piere al onoarei.

Cum treceam așa, în defilare — unii muți, cu capul în pământ, și eu eram printre aceștia — ranita cu cele două sute de cartușe (cine știe pentru cine?!) îmi curma suflarea, inima îmi bătea să spargă coșul pieptului și, mai ales, gânduri confuze mi se frământau în creier.

Intr'o clipită, când compania mea se apropiase de statuie, știu că mi-a trecut pe dinaintea ochilor o viziune asemănătoare, o scenă din

Numărul poporal pe 1 an 4. cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2 2 cooane

de a înființa reuniuni religioase ca singurul mijloc potrivit pentru un scop atât de nobil. Aceste reuniuni vor avea darul nu numai să îndrepte, conserve și întărească credința și alipirea către instituțiile noastre culturale și să desvolte spiritul de jertfă pentru menținerea acestor focare, ci vor ținea în calea binele și a datorinței chiar și pe conducătorii lor. Căci singur pentru preoțime nu este un codice normativ, care să le determine activitatea pastorală până în cele mai mici amănunte. Preotul e îndatorat să facă totul ce-i stă în putință după normele prudenței și ce e necesar pentru fericirea temporală și vecinică a credincioșilor. Cum însă nevoile vieții sunt nenumărate, însuflețirea trece, simțul datorinței scade și te trezești că face nu ceea ce ar trebui să facă, ci ceea ce e necesar pentru ea să-și plătească urechea. Reuniunile însă vor fi un izvor nesecat de însuflețire și reimpresopetare a datorințelor de păstor pentru cei obsestați de neîncredere și disperare în urma indiferentismului și neînțelegerii celor mici de suflete.

Ideia nu e nouă nici la noi. Clericii Blajului au „Reuniune Mariană” încă din 1905, a cărei scop e „...desvoltarea pe o scară cât mai întinsă a cultului P. C. V. Maria între marginele așezămintelor bisericești orientale, promovarea pietății și a bunelor moravuri și întărirea legăturilor de dragoste frățească între membrii, propagarea cu toate mijloacele posibile permise de legile dzeiești și bisericești a ideii reuniunilor Mariane și a dragostei de biserică și de neam în popor”, un scop acesta nu se poate mai nobil și sublim fixat în cadrele restrânse ale unui paragraf din statute. Familiarizați încă din seminar cu ideea aceasta foștii seminariști au dus în parohii dragostea și zelul de muncă și după 10 ani arhiepiscopul Blajului numără peste 100 de Reuniuni.

În dieceza Gherlei e „Reuniunea femeilor gr. cat. române din dieceza Gherlei: Cununa P. C. V. Maria” cu statute aprobate de ministru și preoților li s'a impus formarea reuniunilor de caracter religios; în dieceza Lugojului încă se lucrează cu zor — după informațiile noastre — pentru răspândirea ideii.

Cât bine au adus, vor aduce și pot să aducă aceste reuniuni nu se poate calcula. Bucuria noastră însă va fi deplină când ideea va fi îmbrățișată și de diecezele gr. orientale și

când în întreg teritoriul locuit de Români va fi o organizație puternică spre binele bisericești și fericirea neamului nostru românesc.

De. Fe.

Invențiuni românească pentru conservarea produselor făinoase.

Un brevet de invențiune foarte actual și bineînțeles a fost cerut în timpul din urmă din partea dlui *Dr. Romul Boiu*, proprietar în Sibiu, dela oficiul țării pentru brevete (patente) din Budapesta.

Este adevărat bine cunoscut, că porumbul (cucuruzul) nemăcinat, însă bine uscat se poate conserva îndelungat, mălaiul și făinele făcute din porumb se strică însă ușor. Mălaiul stricat este vătămător pentru sănătatea celor ce îl consumă; boala de stomac, chiar și „pelagra” care bântuie mult în România și în toate celelalte țări în care se consumă mălaiul, provine direct dela mălaiul stricat.

Experiențele făcute au dovedit, că cea mai bună uscare a mălaiului și a făinei de cucuruz și păstrarea ei în stare uscată în timpul înmagazinării, nu o poate feri de stricăciune, astfel că toate procedurile de conservare potrivite pentru alte produse făinoase, precum făina de grâu, secară etc., etc., nu se pot întrebuița la mălaiul și la făinele făcute din porumb.

Invențiunea de care este vorba se bazează pe observațiunea, că porumbul conține un ulei gras, care se fermentează în anumite împrejurări. Acest ulei nu se strică în bobul porumbului în caz că acesta este întreg, fiindcă microorganismele nu pot pătrunde prin coaja exterioară a bobului uscat. Bobul porumbului uscat are prin urmare în coaja impermeabilă, în stare uscată un apărător natural în contra microorganismelor cari ar putea să vină în contact cu părțile sale uleioase. Această situațiune se schimbă în două cazuri, adică în cazul că bobul se moaie prin umezeală, asemenea în cazul, că bobul se macină, căci în ambele cazuri se sparge stavila naturală care împiedecă microorganismele de a veni în contact cu părțile uleioase ale porumbului.

Amintitele experiențe a condus la modul de remediere, care formează obiectul invențiunii de față, prin care mălaiurile și făinele de porumb și altor grâne de caracter analog se pot conserva (păstra) tot așa de bine ca produsele asemănătoare altor grăunte, cari nu conțin uleiuri supuse fermentațiilor.

Făina de porumb preparată pe baza invențiunii dlui Boiu, are deci calitatea de a rămânea timp foarte îndelungat proaspătă și nu se poate strica nici când, devenind totodată fină și albă ca făina de grâu, iar „pâinea noastră cea de toate zilele” care prin decret ministerial trebuie astăzi să fie compusă din 50% făină de grâu și 50% făină de porumb, se va ținea, după experiențele făcute la uzinele sindicatului brutarilor (covrigarilor) din Budapesta și pe baza atestatelor extradate, 6—8 zile, în stare complet proaspătă, deoarece făina astfel preparată fiind prea uscată, are calitatea de a suge foarte multă apă.

Se auzise numai așa, în oraș, că pleacă alți soldați din barăcile de afară — și au plecat. Mă gândeam, călcând prin sloată: Cum plecaserăm noi; oare aștia de ce pleacă așa?

Calea îmi ducea peste parcul desfrunzit și rebegit. Ajunsesem la statuie. Doi copilași se alungau pe treptele de marmoră, se prindeau de sabia de bronz și călăreau pe lei de piatră. Mi-a plăcut atât de mult acest contrast, că m'am oprit. Dar copiii când m'au observat, au fugit. De ce, nu știu! Credeau poate că am să-i cert? Ori nu știu că și un soldat simplu poate avea inimă să nu conturbe o idilă, un tablou atât de real.

Am rămas singur... Soarele coborâse după cazarmă și parcul fu învăluit în semiîntunec. Numai în depărtare, la răsărit, mai strălucia coama munților, însângerați de razele soarelui ce apune și se reflecta slab pe fața figurii de bronz.

Abia acum observai că alătura, câțiva pași la stânga, mai este și un crucifix deopotrivă de mare. Figura de lemn a lui Crist poleită cu aur, privea și ea spre răsărit și lucia misterios...

Privirile îmi rătăceau de pe figura de bronz a suveranului, pe cea de lemn a lui Isus, și am rămas dus pe gânduri...

D. Dr. Boiu (locuiește în Budapesta str. Andrassy nr. 35) este gata a da reuniunilor noastre de agricultură cari se vor adresa către dânsul în mod gratuit îndrumările necesare pentru învățarea țăranilor noștri, deoarece procedura invențiunii în mod mai primitiv, se poate aplica la fiecare casă și familie.

Un război naval între Rusia și Turcia.

— Părerile unui critic militar. —

Cu privire la posibilitatea unui serios război naval între flota rusă și cea turcească, în Marea Neagră, criticul militar al revistei „*România Militară*” publică următoarele judicioase observațiuni.

Analizarea valorii unei asemenea acțiuni, — spune criticul militar vorbind despre o acțiune a flotei ruse contra flotei turcești, — cere în primul rând să stabilim o comparație între flota rusă de război din Marea Neagră și flota turcească.

Fără a menționa numărul vaselor din flota de război turcească, fiindcă contrar de ceea ce este la celelalte flote, această flotă are vase cu totul disparate și mult inferioare ca număr flotei rusești, vom fi obligați să facem o comparație între tunurile de mare calibru, mijlocii, tuburile de torpile și submarinele celor două flote.

Flota de război rusească din Marea Neagră dispune de 40 tunuri de calibru mare; tunuri mijlocii din care 40 la cuirasate, 4 la crucișătoare și 85 la contratorpiloare și 24 la crucișătoare. Deasemenea 115 tuburi de lansat torpile din care 26 la cuirasate, 4 la crucișătoare și 85 la contratorpiloare și torpiloare.

Flota de război turcească posedă: 24 tunuri de calibru mare la cuirasate; 53 tunuri de calibru mijlocii din care 42 la cuirasate și 11 la crucișătoare și 55 tuburi de lansat torpile, 7 la cuirasate, 10 la crucișătoare și 38 la contratorpiloare și torpiloare.

În această socoteală, din care reiese că flota rusă are o însemnată superioritate ca armament, am scotot în flota turcă și noile vase de război, cedate de Germania Turciei și anume vasele „Göben” și „Breslau”, fără însă, a scoti în flota rusă vasul tip dreadnought „Impărăteasa Maria” care a fost lansat încă de anul trecut și care probabil la o luptă navală serioasă va intra în acțiune.

În favoarea flotei rusești mai vine și faptul că Rușii dispun de 11 submarine și 2 baze navale serioase, una la Sebastopol, iar alta la Nikolaev, pe când flota turcă nu posedă nici un submarin și nici o bază navală serioasă.

S'a vorbit însă în ultimul timp despre superioritatea vaselor „Göben” și „Breslau”, superioritate, care ar putea aplica balanța în favoarea Turciei; această superioritate însă este factice — spune criticul militar — și ca probă că este așa, e faptul că flota turcă s'a ferit până acum de o luptă

Deodată mă pomenii lângă mine cu un camarad, care se târa sprijinit pe două cărje. A căutat lung la mine, umilul soldat al împăratului, apoi la cele două figuri, și a zis așa, ca să zică ceva:

— Mă, dar cum stați de triști!...

...Și el era, între noi, cel mai trist!...

Apoi, fără să aștepte vre-un răspuns, s'a târit mai departe. În dreptul crucifixului s'a descoperit și și-a făcut cruce. Acum priviam numai după el, până a dispărut în întunec, după un colț.

Nu l'am mai văzut, nu l'am cunoscut. Doar era și el unul dintre cei mulți!...

Am rostit în gând, ca mai înainte cu câteva luni: Ave Caesar! — și am plecat și eu.

Iar statuia a rămas nemișcată!...

— 20/IV n. 1915.

Cassian.

viata străbunilor noștri, întipărită adânc în memorie din istoria antică, de pe băncile școlii. Vedeam amfiteatrul gemând de lumea care venise la reprezentarea iefină... În tribuna aurită sta cesarul privind apatic la cohorte de sclavi cari treceau urlând în fața lui, ca să se măcelărească!...

Atât de mult eram cuprins de această viziune, încât mi se părea că și tovarășii mei strigă la fel:

— Ave Caesar!... morituri te salutant!...

...Iar când am ajuns în dreptul statuei, aproape sugestionat, așteptam ca figura de bronz să întoarcă policele dreptei în jos, ca scena să fie completă. Dar am trecut și m'am trezit momentan la realitate — căci statuia rămase nemișcată!...

Cu câteva luni mai în urmă. Tocmai părăsiam spitalul, ca o umbră, pentru a doua oră.

Afară zăpada se topia. Amurgul colorase cerul senin cu un roș-carmin, de mă orbia, îmi lăcrimau ochii când priviam în sus — ori poate din altă cauză!...

În aceeași după amiază plecaseră un nou batalion, compus din rămășițe și completat cu cei mai tănări ai noștri. Nu se făcuse sgomot, nici jurăminte, nici defilare în fața statuei părăsite.

navală serioasă, ambele flote beligerante rezumându-se mai mult la raite navale executând separat bombardări în diferitele puncte ale coastelor.

Războiul naval din Marea Neagră se reduce la următoarele fapte: Pe de-o parte flota rusă intrunită caută flota turcă pentru a o atrage într-o luptă navală serioasă, iar pe de altă parte vasul „Göben” escortat de „Breslau”, „Torgut Reiss” și „Hamidie”, execută bombardări parțiale pe coasta Rusiei și reușesc să se sustragă urmării floței rusești, grație itelei pe care o posedă vasele turcești de mai sus.

În ce constă superioritatea celor două vase germane cedate Turciei?

Vasul „Göben” are un tonaj de 23.000 tone, o iteală de 28 noduri pe oră și o cuirasă de 280 mm. Acest vas este armat cu 10 tunuri de 150 mm., 12 tunuri de 83 mm. și 2 mitraliere.

Vasul „Breslau” are un tonaj de 4550 tone, o iteală de 27 noduri și este armat cu 12 tunuri de 105 mm. și 2 mitraliere.

Sunt păreri după cari vasul „Göben” singur, s'ar încumeta să iasă la o luptă navală contra celor trei vase rusești de prima linie „Sinope”, „Georgi Pobjednossev” și „Tri Sviatitelja” a căror iteală este numai de 16 noduri și având toate la un loc 16 tunuri de 305 mm., 27 tunuri de 150 mm. și 16 tunuri de 47—75 mm. Această părere se sprijină pe faptul că tunurile vasului „Göben” pot începe lupta, mulțumită itelei lor inițiale de 940 metri și energiei balistice la gura tunului de 11.240 tone metri dela o distanță de 6000—9000 metri, dela care proiectilele tunurilor rusești nu pot pătrunde o cuirasă de 280 mm. căci deabia dela o distanță de 5500 m. aceste proiectile pot pătrunde o cuirasă de maximum 295 mm.

Admitând chiar această superioritate, nu trebuie să uităm că cuirasa celor trei vase rusești este de 406—456 mm. așa că dela distanța dela care ar putea trage „Göben”, nu le-ar face mare pagubă, decât dacă ar fi atinse în flancuri, unde cuirasa nu este decât de 254 mm. grosime. În timpul acesta vasele rusești s'ar putea apropia de „Göben” care ar fi distrus. Din acest punct de vedere o ieșire a lui „Göben” în contra vaselor rusești este exclusă și de altfel ea nici nu s'a produs până acum.

Bazați pe considerațiile de mai sus, s'ar putea afirma că o luptă navală serioasă în Marea Neagră este cu totul exclusă.

Din punct de vedere al operațiilor de uscat, cele două flote beligerante nu pot avea nici o influență. În cazul când Rusia ar avea nevoie să debarce trupe numeroase în peninsula balcanică, o asemenea operațiune ar fi imposibilă, ca și orice alte operațiuni de debarcare, fie din partea Rusiei, fie din partea Turciei, fiindcă în fond nici una din aceste puteri nu stăpânește marea și nu o vor putea stăpâni, tocmai din cauză că Turcia va refuza, și se va ține departe, de o luptă navală hotărâtoare.

În asemenea condițiuni, orice transport de trupe, dintr-o parte sau dintr-alta, este absolut riscat, față de pericolul la care s'ar expune ca transportul să fie scufundat de flota adversară. Numai când flota rusă ar reuși să blocheze flota turcă în Bosfor, numai atunci marea ar putea fi stăpânită de Rusia. O asemenea operațiune însă este exclusă, în primul rând pentru că flota turcă se ferește de a putea fi blocată la Bosfor, iar pe de alta pentru că flota rusă ar putea avea și alte însărcinări, așa că nu s'ar putea fixa în flota Bosforului.

Acestea sunt păreri critice militare române pe cari le dăm mai sus cu titlul de informațiune.

„VI.”

Reflexii*).

(Continuare și sfârșit.)

Nu stă însă aceea, că bisericile ungurești și-ar ține în tot anul congresele lor anuale fără să ceară luarea la cunoștință a ținerii lor. Bisericele ungurești nici nu au congrese. Cele mai înalte corpuri legislative și reprezentative sunt atât la reformati, cât și la unitarii și la cei de confesiunea evanghelică-augustină — sinoadele „zsinat”. Pentru ținerea acestora, unitarii și reformații n'au nevoie de învestitură sau concesiune. Cei de confesiunea evanghelică-augustină își pot

*) La articolul „Modificarea și completarea statutului organic al bisericii gr.-or. române”, din Nr.-ul 62 al „Românului”.

însă ține sinoadele lor, precum și Sârbii congresele, numai după ce și-au câștigat concesiune dela locurile mai înalte.

Nu stă mai departe nici aceea că protocoalele și hotărârile congreselor noastre, ar trebui să se înainteze Coroanei spre aprobare. Dispoziția din § 3 Art. de lege IX/868 s'a referit numai la compunerea și votarea Statutului organic, al cărui proiect a trebuit să fie înaintat Coroanei spre aprobare. El a fost aprobat și în intrarea lui în vigoare, a încetat îndatorirea de a se înainta concluziile congresului spre aprobare. Pentru că ea nu e prevăzută în statut.

Nici cu propunerea, ea congresul să se țină an de an, eu nu m-aș putea învoi. Pentru că congresul are să se ocupe mai mult numai cu treburile ce privesc întreaga mitropolia, pe când afacerile sale interne și le îngrijește fiecare eparhie pentru sine. Mai departe pentru că congresul își are delegațiunea sa, pe Consistorul mitropolitan, care îl înlocuiește în afaceri ce nu suferă amânare. Dintre motivele sulate pentru ținerea congresului în tot anul, vreau să arăt netemeinicia numai a unuia. Și anume a celui că adevărat cheltuielile congresului anual ar fi mai mici. Nu știe scriitorul articolului că la congrese se intrunesc deputații din întreaga mitropolia? Și că astfel tocmai speșele de călătorie sunt aceea ce fac congresul atât de costisitor?

D. scriitor al articolului în chestiune, reduce mai departe cu o autoritate uimitoare numărul deputaților pentru congres dela 90 la 60; iar pentru sinoade dela 60 la 48. S'ar veni deci astfel pentru fiecare eparhie din cei 60 de deputați 20 sau dacă s'ar spori numărul eparhiilor la șase — 10 deputați. Mi-ar plăcea acum să știu, cum i-ar împărți d. scriitor al articolului pe cei 20 sau 10 deputați dintr-o eparhie astfel, că 1/3 parte să fie preoți și 2/3 părți mireni?!

Curios mai este și aceea, cum d. scriitor al articolului — care de altmăd se arată de tot liberal — deodată vine și propune că alegerile să se conducă mai riguros din centrele diecezelor! Ei bine, mai sunt acelea alegeri — cari se fac la mandatul venit din centrele diecezelor? Ce control poți aștepta dela deputații aleși în urma conducerii mai riguroase din centru?

Curios e și motivul din care se pretinde reducerea numărului deputaților! Și anume pentru că pe lângă numărul de azi vine prea mult element indolent în sinoade și în congrese!

Ei bine, dar atunci ar fi mult mai potrivit că elementul acesta indolent, care-i cășună atâtea îngrijiri scriitorului articolului în chestiune, să se scoată afară din tagma aceluia ce pot fi în genere aleși?!

În contra prolongării termenului pentru care să se facă alegerile n'aș avea nici eu și mulți alții nici o obiecțiune. Numai cât eu nu află că aceasta ar fi o reformă atât de esențială, cum o caracterizează scriitorul articolului: le poate fi esențială întâi — aceea, dacă cineva se alege pe 3 sau 5 sau 8 ani? La reformații se țin de regulă sinoadele tot numai la zece ani odată, și pentru aceea biserica lor nu se clatină în temelile ei.

În punctul alegerilor asesoriilor consistoriale, scriitorul articolului nu este destul de clar. Odată zice că alegerile pe viață în senatul bisericesc să se abandoneze definitiv, spunându-ne că cei bătrâni și neputincioși, să facă altora loc; de altă parte iarăși zice: că numai asesoriilor onorari să se aleagă tot la 5 ani. La facerea Statutului organic, duă cum se știe — pentru ca să fie mai multă stabilitate în biserică — s'a însăstiat din toate puterile pe lângă că toți asesoriilor să se aleagă pe viață; dar regimul aceasta n'a înveștănt-o. Sosit-a oare timpul, ca toate ideile marelui Șaguna să le dăm pe gârlă? Cei ce cred că a sosit, dea numai înainte!

În ceea ce privește numărul asesoriilor la consistoriile eparhiale, acela la Consistorul arhidiecezan și azi este numai de 9 în fiecare senat. Asesoriilor suplentei la consistorul mitropolitan, nu sunt de prisos, ci o mare necesitate, având a se întruni acest consistor din întreaga mitropolie și astfel întrunirea fiind anevoioasă. Regularea chestiunii de apelabilitate e și după mine urgentă. S'au și luat deja dispoziții în astă privință în congres, numai încă nu s'a terminat afacerea.

Dispoziții pentru cazul când vre-un episcop sau metropolit ar deveni neapt de a mai purta oficiul său, e drept că în Statutul organic nu avem. Avem însă dispoziții destul de clare, în punctul că cine are să substituie pe episcop sau metropolit în cazul când este împiedecat de a-și îndeplini însuși oficiul, sau când locul este vacant. Chestia sulevată de d. scriitor al articolului, pare a fi deci mult mai delicată. D-sa are în vedere, cum se pare, procedura prin care să se dovedească că atare episcop sau metropolit nu mai este apt de a-și putea purta oficiul său și trebuie substituit prin altul. Cazul acesta din urmă însă obvine atât de rar

— după cum ne-am putut convinge din trecut — încât nu reclamă o regulare specială.

Alegerile de parohi — nu preoți — se supun și fără osebita indicare a dlui scriitor al articolului — consistoriilor spre aprobare și Scaunul protopopesic în cele din urmă poate fi și șters. Controlarea protopresbiterilor din partea consistoriilor eparhiale este regulată prin § 31 al Regulamentului pentru administrarea afacerilor epitropești. Arondările singuraticelor eparhii și a protopopiatelor aparține și azi sferei de activitate a congresului.

Numai la una dintre apostrofările dlui scriitor al articolului în chestiune, vreau să mai reflectez. Și aceasta este afirmarea că instituțiunile culturale ale diecezelor vegetează numai.

Cum poate dovedi d-sa invinuirea asta atât de cutezată? Iar dacă nu o poate dovedi, cum o riscă? Adevărat că biserica noastră nu s'a bucurat de donațiuni și dotațiuni grase, ca alte biserici; ea însă din puținul său nu numai că s'a susținut, ci a și progresat și funcționează azi în toate organele și elementele sale destul de bine, așa că un adevărat binevoitor al ei, cu drept cuvânt nu-i poate face imputarea: că instituțiunile ei culturale vegetează numai.

Sibiu, luna Aprilie 1915.

Ioan A. de Preda.
fiscalul consist. arhidiecezan.

Noua acțiune în contra Dardanelor.

Mitilene bază de operați.

Cairo. — În Alexandria sunt vase de transport gata să imbarce trupele cantonate la Ramleh.

Armata concentrată în acest punct se compune din 160 mii oameni, din care 50 mii sunt Francezi și 110 mii Englezi și Australieni.

Este probabil că tripla înțelegere va produce la ocuparea Mitilenei, ca să facă din aceasta mare insulă baza sa de operațiune în contra Dardanelor și a coastelor Asiei mici.

Viena. — Se află din Amsterdam: „Handelsblad” reproduce o informațiune din Atena a lui Daily Chronicle care spune că flota aliaților este foarte activă. Și în Dardanele și în golful Saros zilnic au intrat vase în strămoare spre a împiedeca pe Turci de a repara stricăciunile cauzate de bombardare; căutătoarele de mine lucrează neîncetat în partea occidentală a strămoare; aviatorii aliaților sboară zilnic peste Smyrna.

Roma. — Ziarele din Paris primesc știrea din Londra că un cuirasat englez a pătruns eri în Dardanele și a bombardat Kildibar.

Paris. — „Le Temps” află din Dedeagaci că forțele turcești în Turcia, Dardanelele și Constantinopolul, se compun astfel:

O armată de 100 mii oameni este concentrată în peninsula Galipoli și în Dardanele, sub comanda generalului Esad-Pașa, fostul apărător al cetății lanina.

O altă armată de 60 mii oameni se află în Constantinopol pentru apărarea capitalei.

În sărșit, Tracia și Adrianopolul sunt apărare de o armată de 40 mii oameni.

Aceste armate sunt în cea mai mare parte compuse din rezerviști și sunt comandate de ofițeri germani.

Berlin. — Corespondentul lui Lokalanzeiger află din Atena că cercurile grece bine informate desmint svonurile despre o intervențiune apropiată din partea Greciei.

Primejdie iminentă ar exista numai când aliații vor avea trupe indostulătoare spre a întreprinde o acțiune eficace în contra Turciei, fiindcă atunci și Grecia va trebui să vorbească, deoarece ea are mari interese în Turcia și nu vrea să rămâe de o parte atunci când se va regula soarta Turciei.

Dar deoarece atari evenimente nu sunt așteptate pe curând, Grecia va rămânea neutră, neavând interes în războiul european.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta. — Se comunică dela cartierul general: Pe alocurea în Polonia-rusească și în vestul Galitiei s'au dat dueli de artilerie.

Pe frontul din Carpați, am respins cu mari pierderi pentru inamic un nou asalt întreprins împotriva noastră în defileul Ujoc și împotriva pozițiilor noastre de pe ambele laturi ale acestui defileu. Cu prilejul violențelor atacuri, cari parte s'au prăbușit în urma unui foarte eficient foc al bateriilor noastre, iar parte au fost respinse de contra-atacurile infanteriei noastre, inamicul a suferit iarăși pierderi foarte grave. Singur în fața pozițiilor unei culmi de deal atacată de inamic zăceau peste 400 de cadavre rusești. În aceste lupte din partea noastră s'au distins mai ales regimentul de infanterie nr. 12, apoi regimentele de honvezi nr. 22 din Murăș-Osorheiu și nr. 24 din Brașov, precum și întreaga artilerie care a luat parte în lupte. Am capturat 1200 prizonieri Ruși.

În celelalte sectoare ale Carpaților, apoi în sudostul Galitiei și în Bucovina numai pe alocurea s'au dat lupte și dueli de artilerie.

Berlin. — Se comunică dela marele cartier general: **Frontul vestic:** Spre sud dela canalul Labasse și spre nordvest dela Arras am executat cu succes explozări de mine.

În Argone și pe terenul dintre Meusa și Mosella s'au dat violente dueli de artilerie.

Azi noapte în partea dinspre vest dela Bois de Pretre Francezii ne-au atacat cu focuri prin surprindere, dar i-am respins pricinindu-le grave pierderi.

Ieri pe coasta dela nord a lui Hartmannsweilerkopf am distrus un punct de sprijin al inamicului și seara am respins un atac al inamicului.

Frontul ostic. — Situația pe frontul ostic e neschimbată.

Ce caută d. Venizelos în Egipt?

Salonic. — Ziarul „Tribuna” din localitate publică următoarele:

Hotărîrea fostului prim-ministru Venizelos de a se retrage din viața publică, a pricinuit cele mai vii regrete adversarilor săi. Totuși, după unele informațiuni, ce primim din isvor privat, renumitul bărbat de stat nu se va resemna la inacțiune. El se va încerca prin alte mijloace eficiente să realizeze proiectul său de a libera pe Grecii din Asia Minoră.

D. Venizelos va lua Egiptul ca centru de activitate unde va proceda la alcătuirea unor legiuni sacre compuse din refugiați greci și din alți eleni din Europa și din America. Se va forma astfel un foarte important corp de expediție în contra Asiei Mici, în felul aceluia care a fost format, în număr, firește, mai restrâns, în Epirul de nord de către d. Zographos, actualul ministru al afacerilor străine.

Opera dlui Venizelos va fi secundată de mai mulți bogătași Greci stabiliți în străinătate, precum și de un mare număr de Englezi și Francezi admiratori ai fostului prim-ministru.

Se socotește că se va putea ajunge astfel la formarea unei armate de 50 mii oameni, capabili să întreprindă o acțiune mai eficientă decât toate cele întreprinse înainte dela proclamarea independenței Greciei.

Bulgaria cheamă rezerve.

Sofia. — Pentru a întări supravegherea în circumscripțiunea militară Rîlo, unde din cauza ultimelor evenimente din Macedonia sârbească s'osesc refugiați, o clasă de rezerviști de aproape două mii de persoane a fost convocată pentru o perioadă de instrucțiune de trei săptămâni, spre a întări contingentele diviziei a șaptea dela Rîlo. Această măsură este primită cu aprobare de cercurile competente; ea este curat militară și de poliție.

Lupte violente la Cernăuți.

Cernăuți. — Spre nordost dela Cernăuți se dau de două zile lupte foarte violente. Rușii s'au baricadat cu monumentele din cimiterul dela Boian. Aviatorul rus, care a aruncat asupra Cernăuțului bombe, a fost urmărit de un Taube, împușcându-l. Pilotul rus a murit, iar aparatul căzând la pământ a fost complet distrus.

Vatra-Dornei. — Rușii s'au întărit în tranșee între Nistru și Prut. Ofensiva rusească s'a dovedit incapabilă. În direcția graniței române se dau lupte puternice de artilerie.

Lupte în Tripolis.

Roma. — În Tripolis au avut loc ciocniri între soldații italieni și indigeni. Cei din urmă au suferit mari pierderi. Italienii au pierdut mai mulți ofițeri.

Rușii își schimbă direcția ofensivei.

Pașis. — Ziarele franceze scriu că Rușii în urma eșecului ce l-au suferit în Carpați încep să abandoneze planul de a străbate spre Berlin prin Budapesta și Viena. Spre capitala Germaniei trebuie căutat un alt drum. Corespondentul ziarului Journal scrie din Varșovia: Nu e corect a vorbi tot numai despre Carpați. Pentru înaintarea Rușilor e potrivit și un alt front: linia Thorn-Cracovia.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 23 Aprilie 1915.

Politica financiară a statelor în războiu.

București, 29 Martie v.

D. Mircea Anghelescu doctor în drept, continuând ciclul de conferințe al cercului de studii conservatoare, a ținut o conferință la acel cerc, vorbind despre: *Politica financiară a statelor aflate actualmente în războiu.*

Conferențiarul spune că în expunerea ce urmează a o face se va ocupa de starea financiară, din trecut, a statelor aflate în războiu, din care s'au făcut înarmările premergătoare actualului războiu.

Dsa într'o amănunțită expunere și prin citarea de date statistice, analizează politica financiară a Franței, arătând cum de aproape 16 ani în urmă, statul francez a tot sporit deschiderea de credite și a realizat împrumuturi anuale, cari au carjat dela 50—150 milioane lei anual. Conferențiarul arată că în cursul anului 1913, statul francez a făcut un nou împrumut de 167 milioane din care o foarte mare sumă a fost afectată instituțiilor militare și serviciului marinei.

Vorbind de politica financiară a Germaniei, arată că în primul rând Germanii au înființat taxe pe lucrurile de consumație și pe bogăția realizată din care cauză s'au ridicat protestări. Ori această politică financiară s'a făcut ca și în Franța, pentru realizarea de înarmări militare.

Vorbind de politica financiară a Angliei conferențiarul, o prezintă ca pe o politică chibzuită și echilibrată. Dsa arată că în Anglia bugetul statului se alcătuiește cu multă prudență, și din această cauză în cursul ultimilor 40 de ani, numai la 12 bugete s'au depășit prevederile bugetare, cu o foarte mică sumă.

În ce privește politica financiară a Rusiei, conferențiarul spune, că această chestiune a fost secretă marelui public. Prima-ooră când s'a putut ști în mod public, ceva precis de politica financiară a statului rusesc, a fost cu prilejul publicării decretelor imperiale din 4 Iunie 1884, în care se arătau în mod aproape detaliat prevederile bugetului statului. Politică financiară a Rusiei, a fost și ea greșită întru cât s'au făcut tot în vederea sporirii înarmărilor militare.

D. Dr. Mircea Anghelescu, în partea ultimă a conferinței s'a ocupat de politica financiară a Turciei și Austro-Ungariei.

Conferința a fost prezidată de d. Al. Marghiloman șeful partidului conservator, care a felicitat în mod călduros pe conferențiar.

Conferența comitetului național. Ni se comunică:

Duminică și Luni, în 18 și 19 l. c. s'au întrunit în *Budapesta*, fiind invitați din partea prezidiului, mai mulți membri ai comitetului național. Erau de față sub prezidenția dlui *Dr. Teodor Mihali*, deputații dietali: *Vasile Damian*, *Dr. Ștefan C. Pop* și *Dr. Nicolae Șerban*, dimpreună cu membrii comitetului: *Dr. Valer Branisce*, *Vasile Goldiș*, *Nicolae Ivan*, *Dr. Aurel Lazar*, *Dr. Iuliu Maniu*, *Dr. Nicolae Vecerde* și *Dr. Aurel Vlad*.

S'au ținut două conferințe, în care s'a expus și discutat actuala situație politică având în vedere și întrunirea camerei ungare, care s'a deschis în 19 l. c. Cei întruniți au fost de perfect acord atât cu privire la constatarea rezultatului obținut cât și cu privire la hotărârile luate.

Cu acest prilej s'a discutat și chestia mandatului din cercul Cărășeu și s'a hotărît, că luându-se în considerare că în urma legilor excepționale orice agitație e imposibilă, partidul nu va pune candidați la iminenta alegere din numitul cerc.

Glotașii de 20 și 24 ani au fost chemați pe 15 Maiu. În baza ordinațiunii ministrului de honvezi, glotașii născuți în anii 1891 și 1895, cari au fost asentați între 18 Februarie și 24 Martie sau cu prilejul controlorelor, ținute mai târziu au să se prezinte pentru începerea serviciului militar în 15 Mai a. c. — intru cât nu sunt nominal scutiți — la comanda teritoriale arătate în legitimație.

Tot în 15 Mai c. vor avea să se prezinte fără deosebire de etate pentru începerea serviciului militar, toți acei cetățeni ungari, cari au fost asentați de voie bună pentru armata comună sau honvezime, toți foștii completași obligați la serviciu de gloate, cari în urma ocupațiunii lor n'au fost instruați la timpul său, precum și toți preoții științii, cari din oricare cauză nu-și mai continuă chemarea.

Comanda militară a spitalului militar improvizat în opidul Lipova exprimă mulțumita și recunoștința sa dlui jude comunal din Chelmac *Aurel Jucu*, care a binevoit a colecta și a dăruți odată 70, iar acum de nou 64 rânduri schimburi și albituri pe seama sus numitului spital.

Primirea lui Venizelos în Alexandria. Din Egipt vine știrea, că d. Venizelos a sosit la Alexandria. La sosirea lui au avut loc mari manifestații, mii de oameni erau aglomerați pe străzi. Fostul prim ministru al Greciei a fost primit de deputați engleze și franceze, în frunte cu fratele sultanului.

Aviatori francezi în Alsacia. După cum se anunță din Bern deasupra localității Loerrach din Alsacia au sburat în zilele trecute aeroplane franceze, aruncând bombe. Bombele au distrus mai multe case muncitorești și au omorât femei și copii. Aviatorii francezi au sburat în vremea din urmă și deasupra altor localități din Alsacia. Astfel deasupra Mülheimului s'au ivit două aeroplane, cari însă au trebuit să se refugieze în curând, deschizându-se un foc puternic asupra lor. Lângă Hartwolde patrula militară a găsit morți doi aviatori francezi, lângă aparatele distruse. S'a constatat că aviatorii s'au prăbușit cu aparatele lor, mai înainte cu câteva zile.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

George Popa, Rapoltul-mare. Am primit 7 c. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Ilie Bugariu, Cerna. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Martie a. c.

Petru Negru Pali, Toracul-mare. Am primit 5 cor. în abonament, până la 10 Iulie a. c.

Vasile Popovici, Șiria. Am primit 7 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Laurențiu Barzu, Băcăint. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**

Tiparul tipografiei „Concordia” societate pe acții în Arad. — Editor-responsabil: **LAURENȚIU LUCA.**